

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 10.1.2007
COM(2006) 841 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK**

A földgáz és a villamos energia belső piacának jövőbeni lehetőségeiről

{SEC(2006) 1709}
{SEC(2007) 12}

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

A földgáz és a villamos energia belső piacának jövőbeni lehetőségeiről

1 A FÖLDGÁZ ÉS A VILLAMOS ENERGIA BELSŐ PIACÁVAL KAPCSOLATBAN EDDIG SZERZETT TAPASZTALATOK

1.1 Háttér

A belső gáz- és villamosenergia-piac versenypiacca alakítását 1999–2000 óta fokozatosan hajtják végre az Európai Unióban.¹ Azóta évente készültek értékelő jelentések az irányelvek végrehajtásáról és az általuk elért eredményekről. 2006 során a Bizottság részletes országjelentések és egy ágazati vizsgálat segítségével folytatta a végrehajtás nyomon követését. Ez a munka azt mutatta, hogy történt előrehaladás, de az általában kiegyensúlyozatlan/egyenetlen.

Egyfelől elmondható, hogy a belső energiapiac alapvető elveit jogi keret rögzítette, kiépült az intézményi struktúra, és megvannak a szükséges eszközök, például az informatikai felszerelések. Ezzel együtt sok tagállamban még mindig nem létezik valódi verseny. A fogyasztóknak sokhelyütt nincs lehetőségük másik szolgáltató választására. Ugyanakkor azok a fogyasztók sem mindig elégedettek az ajánlatok körével, akik sikeresen szolgáltatót váltottak. Összegezve: a piaci szereplők még nem bíznak kellően a belső piacon. Ezen hiányosságok miatt a Bizottság 2005–2006-ban versenyjogi szempontú vizsgálatot folytatott a földgáz- és villamosenergia-ágazatban. E vizsgálat eredményeit ezzel a közleménnyel egy időben hozzák nyilvánosságra.²

1.2 A verseny kedvező hatásai

Hatékonyság

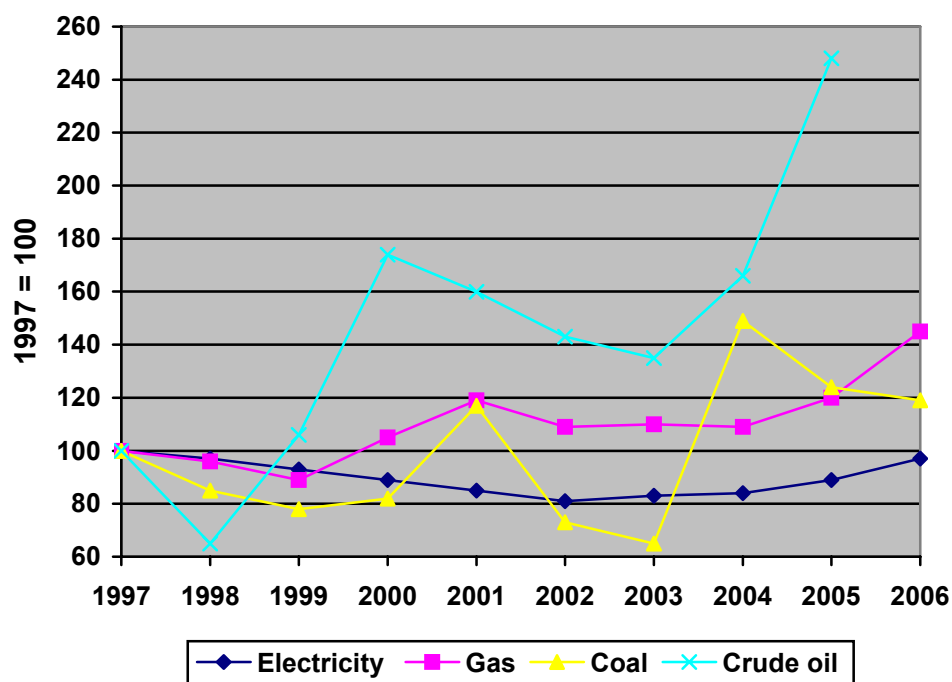
¹ Először a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról szóló, 1996. december 19-i 96/92/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL L 27., 1997.1.30., 1. o.) és a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról szóló, 1998. június 22-i 98/30/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL L 204., 1998.7.21., 1. o.), majd a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 96/92/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. június 26-i 2003/54/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL L 176., 2003.7.15., 37–56. o.), a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 98/30/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. június 26-i 2003/54/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (HL L 176., 2003.7.15., 57–78. o.), a villamos energia határokon keresztül történő kereskedelme esetén alkalmazandó hálózati hozzáférési feltételekről szóló, 2003. június 26-i 1228/2003/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL L 176., 2003.7.15., 1–10. o.) és a földgázszállító-hálózatokhoz való hozzáférés feltételeiről szóló, 2005. szeptember 28-i 1775/2005/EK európai parlamenti és tanácsi rendelettel (HL L 289., 2005.11.3., 1. o.). Néhány tagállam már e rendelkezések hatálybalépése előtt is tett lépéseket a piac megnyitása érdekében.

² COM(2006) 851 a Bizottság közleménye: Ágazati vizsgálat az 1/2003 rendelet 17. cikke értelmében a földgáz- és a villamosenergia-ágazatban, (végleges).

A piac liberalizációja kétségtelenül javította az energiaellátás hatékonyságát, és a fogyasztóknál megtakarításokat eredményezett, különösen a piacnyitás korai szakaszában. A gáz és a villamos energia nagykereskedelmi árának a közelmúltban tapasztalt emelkedése azonban kisebb-nagyobb mértékben megjelent a végső fogyasztók számláin, és megszüntette a korábbi árelőnyt, főleg a legnagyobb ipari felhasználók esetében. Tehát úgy tűnik, hogy a hatékonyságban bekövetkezett javulást a fogyasztók rövid távon nem érzékelik. Igencsak kérdéses, hogy a földgáz- és villamosenergia-árak alakulása egyáltalán a valódi versenynek tudható-e be vagy inkább az erős piaci jelenléttel rendelkező vállalatok döntéseinek függvénye.

Számos okra vezethető vissza az áremelkedés, ezek között szerepel az elsődleges tüzelőanyagok árának növekedése, a folyamatos beruházási szükséglet, és a környezetvédelmi előírások, például a kibocsátási egység-kereskedelmi rendszer (ETS) kiterjesztése,³ valamint a megújuló energiaforrások fejlesztése.⁴ A versenyhelyzetből adódó kényszerítő erők hiánya és a nagykereskedelmi piac koncentrációja mindazonáltal rontja a piac átláthatóságát.

A villamos energia és a földgáz átlagos fogyasztói árának⁵ alakulása a 15 tagú Unióban 1997 óta (az 1997-es árszínhez képest)

³ Alacsony keresletrugalmasság mellett a kibocsátási egység-kereskedelmi rendszerben ingyen kapott jogosultságok lehetőségként az ágazat ráterhelte a villamos energia árára. Empirikus és szimulációs modellek is azt mutatják Németország és Hollandia esetében, hogy a CO₂-vel kapcsolatos költségeket a piaci és technológiai helyzet függvényében 60–100%-ban hárítják át a fogyasztókra. Ezért aztán az ETS hatálya alá tartozó nagy energiafogyasztású iparágak nem csak a CO₂-vel kapcsolatos költségekkel, hanem magasabb termelési költségekkel is számolhatnak a drágább villamos energia miatt.

⁴ Lásd a Bizottság 2005. december 7-i közleményét: A megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia támogatásáról (COM(2005) 627 végleges). Úgy becsülik, hogy a megújuló energiák támogatási rendszereinek költségei a villamosenergia-árak 4–5%-át teszik ki, pl. Németország, Spanyolország és az Egyesült Királyság esetében.

⁵ A nagyipari, ipari, kereskedelmi és háztartási fogyasztói árak súlyozott átlaga. Forrás: Eurostat. Az árak alakulását az egyes fogyasztói kategóriákban a bizottsági munkadokumentum 3.7. és 3.8. táblázata mutatja be, lásd: EU Energy Policy Data, SEC(2007) 12. A nagyon nagy fogyasztók esetében az 1997. júliusi értékhez képest 2006 júliusáig 21%-os emelkedés volt a villamos energia árban, és 101%-kal kerül többre a földgáz.

electricity	villamos energia
gas	földgáz
coal	szén
crude oil	nyersolaj

Az a tény, hogy a grafikon szerint a kiskereskedelmi villamosenergia-árak átlagban és valamennyi felhasználót figyelembe véve stabilok maradtak az elsődleges tüzelőanyagok árának emelkedése ellenére, egyértelműen a villamosenergia-ellátás javuló hatékonyságának tudható be. A lakossági villamosenergia-árak még csökkentek is volna, ha az adók alakulását nem vesszük figyelembe. Ami a földgáz árát illeti, az árra kiható olyan tényezők, mint a drágább beszerzési források (pl. cseppfolyósított földgáz) igénybevételeének szükségessége, vagy a gázár függése az olajárak alakulásától, a verseny bevezetésétől függetlenül felmerültek volna. Természetesen nem lehet arra számítani, hogy az energiaárak a külső körülményektől függetlenül alacsonyok maradnak. A Bizottság erre már az irányelvek második körét javasoló közleményében is felhívta a figyelmet.⁶ A nyitott versenypiac azonban az összes végfelhasználó, még a nagy energiafelhasználású iparágak számára is kedvezőbb árakhoz vezetne.

Az ellátás biztonsága

A hatékonyság növelésén túl a belső piac nagyban hozzájárul az energia-ellátás megbízhatóságához. Az egységes szabályozással rendelkező, nagyméretű európai villamosenergia- és földgázpiac létrejöttének lehetősége komolyan ösztönzi az új beruházásokat. Az üzemeltetők által készített, a termelés kielégítő voltát értékelő beszámoló e szempontból igen tanulságos. Leszögezi, hogy amennyiben a folyamatban lévő és a tervezett beruházások kellő időben megvalósulnak, a csúcskereslet évi 1,5–2,0 %-os növekedése esetén is folyamatos termelésikapacitás-többletről lehet beszélni az Unió egészét tekintve. Az új beruházásokat tehát egyértelműen a nagykereskedelmi árak alakulása ösztönzi, és kiegyensúlyozó hatással vannak a piacra ott, ahol a piac rendesen működik. Azonban gondok vannak azokban az országokban, ahol szabottak az árak, és a villamos energia iránti kereslet minden évben meredeken nő – ez a helyzet például Spanyolországban és Portugáliában.

A versenypiac diverzifikációt is kivált, mivel ösztönzi a piaci feltételekhez való rugalmas alkalmazkodást. Egy integrált piac jobb tárgyalási pozícióba hozza az európai energiaipari vállalatokat amikor a világpiacon keresnek forrást, hiszen több ellátási útvonal áll rendelkezésre és könnyebb eljutni a fogyasztókhoz. Jelentős mértékű beruházások történnek vagy várhatók a földgáz-import infrastruktúrákba is. Mindez a piac liberalizációjának tudható be, a valós versenyhelyzet megteremtése még tovább növelné az energia-ellátás biztonságát.

Az energiaellátás biztonságát nem lehet manapság pusztán nemzeti ügynek tekinteni. Erre a kérdésre csak határokon átvívelő megoldások léteznek, és országok közötti összefogást kíván.

⁶ Az energia belső piacának kiteljesítése, a Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek, COM(2001) 125., 8. o.

Az ellátási zavarok elkerülése érdekében Európa energiaipari hálózatait a jövőben legalább regionális szinten sokkal összehangoltabban kell fejleszteni és működtetni. Ez ma még nincs így: az összekapcsolt és biztonságos európai hálózat megvalósítása távoli célnak tűnik.

A 2006. november 4-i, fél Európát érintő áramszünet jól példázza az európai villamosenergia-ellátás sebezhetőségét. A Bizottság felkérésére az ERGEG (villamosenergia- és gázipari szabályozó hatóságok európai csoportja) által 2006. december 20-án tett ajánlás szerint a 2003-ban Olaszországban történt áramkimaradás tanulságait az ágazat nem vette komolyan, és a jövőben a következőkre lesz szükség ahhoz, hogy Európában mindig mindenhol legyen áram.⁷

- az Európai Bizottság javaslata alapján jogilag kötelező érvényű üzembiztonsági szabályokat kell elfogadni;
- a Bizottságnak az energiaügyi stratégia keretében ki kell dolgoznia a villamosenergia-hálózat működési keretét;
- javítani kell az uniós elektromoshálózat-üzemeltetők közötti együttműködést, és ezeknek az üzemeltetőknek nyilvánosan elszámoltathatóknak kell lenniük.

Fenntarthatóság

A versenypiac a lehető leghatékonyabbá teszi az energiaellátást, és kizárja a monopóliumhelyzetből adódó extra nyereséget. A versenypiacon a megújuló forrásokat használó termelők igazságos feltételek mellett toborozhatnak fogyasztókat, és hatékonyan biztosítható az olyan szakpolitikai eszközök végrehajtása, mint a kibocsátási egység-kereskedelem és az energia megadóztatása, amelyek a fosszilis energia árát hivatottak kiigazítani.⁸ Az átlátható és likvid nagykereskedelmi energiapiac jobban kedvezne az energiahatékonyságnak is.

A fogyasztói oldalon pedig a villamos energiára vonatkozó egyértelmű és világos tájékoztatási szabályokkal lehetne növelni a keresletet a kiemelten fenntartható jellegű villamos energia iránt.

1.3 A jelenlegi jogi keret helytelen alkalmazása

A jelenlegi európai szabályozás megfelelő átültetése a nemzeti jogba alapvető ahhoz, hogy a piac hatékonyan működhessen, és valóban megnyíljon 2007. július 1-jén minden fogyasztó számára. A Bizottság ezért 20 tagállam ellen összesen 34 jogsértési eljárást indított a hatályos irányelvek megsértése és a nemzeti jogba való át nem ültetése miatt. A Bizottság 2006 áprilisában hivatalos figyelmeztető leveleket küldött, december 12-én pedig 26 indoklással ellátott véleményt, és szükség esetén megkezdte az Európai Bíróság előtt az eljárást az érintett

⁷ ERGEG időközi jelentés a 2006. november 4-i jelentős áramellátási zavarokból levonható tanulságokról, Ref: E06-BAG-01-05. Az ERGEG 2007 februárjára készíti el végső jelentését.

⁸ Annak érdekében, hogy az adórendszerben is érvényesítsék a villamosenergia-termelés környezetvédelmi szempontjait, az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről szóló, 2003. október 27-i 2003/96/EK irányelv (HL L 283., 2003.10.31., 51. o.) értelmében a tagállamok adómentességet biztosíthatnak a megújuló forrásokból előállított villamos áram számára.

16 tagállam – köztük a legnagyobbak – ellen.⁹

Az új belső piaci irányelvek átültetésének főbb hiányosságai a következők:

- szabályozott árak, amelyek akadályozzák az új piaci szereplők színre lépését,
- az átviteli és az elosztási rendszerek üzemeltetői nem különülnek eléggé el egymástól, tehát nem garantált a függetlenségük,
- a hálózathoz harmadik felek csak diszkriminatív feltételek mellett férhetnek hozzá, különösen gyakori, hogy a hagyományosan régóta szerződéssel rendelkező felek számára kedvezményes hozzáférést biztosítanak,
- a szabályozó hatóságnak nincs kellő hatásköre,
- a Bizottságot nem tájékoztatták a közszolgáltatási kötelezettségekről, így a szabályozott szolgáltatói díjak kérdéséről sem,
- elégtelen a tájékoztatás az energia forrásairól, ami pedig nélkülözhetetlen a megújuló energiák használatának előmozdításához.

E jogsértések fennállása csaknem két és fél évvel az irányelvek kötelező átültetésének határideje – 2004. július 1. – után egyértelműen bizonyítja, hogy az irányelvek által alkotott uniós jogi keret jelenleg hiányos, több helyen csorbát szenved. Az energiaügyi szabályozó hatóságok nem rendelkeznek a megfelelő hatáskörrel és függetlenséggel ahhoz, hogy biztosítani tudják a nyitott piac hatékony és megkülönböztetésmentes működését. Ezenfelül a jogi keret nem rendelkezik a határokon átnyúló földgáz- és villamosenergia-hálózati hozzáféréssel kapcsolatos kérdések hathatós szabályozásáról. A határokon átvívelő rendszerösszekötőknek biztosított kedvezményes hozzáférés jó példája annak, hogy a jelenlegi szabályozás nem megfelelő. Végül meg kell említeni, hogy a termelői és szolgáltatói tevékenységekkel vertikálisan integrált hálózat-üzemeltetők jogi és funkcionális szétválasztása – amit a hatályos irányelvek megkövetelnek – még mindig nem elegendő ahhoz, hogy minden szolgáltató azonos feltételek mellett férjen hozzá a hálózatokhoz.

1.4 A verseny akadályai

Noha a fent sorolt eredményeket el kell ismerni, azt is be kell látni, hogy az Európai Unió még messze nem rendelkezik valós belső energiapiaccal, ahol a fogyasztóknak nem csak papíron, törvény szerint, hanem valóban lehetőségük – könnyen érvényesíthető joguk – van villamosenergia- vagy földgáz-szolgáltatójukat szabadon megválasztani. Ugyanilyen fontos volna, hogy az új piaci szereplők képesek legyenek beruházni új energiatermelési és gázbehozatali kapacitások építésébe, mert megfelelő szétválasztás hiányában e jelenlegi üzemeltetők számára a mesterségesen előidézett hiány előnyös helyzetet teremt.

Jelenleg az EU egyetlen uniós vállalatnak sem tudja garantálni, hogy egy másik tagállamban a már működő nemzeti szolgáltatóéval azonos feltételek mellett adhat el villamos energiát vagy földgázt, és nem szenved hátrányos megkülönböztetést. Különösen igaz, hogy a hálózatokhoz

⁹ Bővebben:
[//europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/06/481&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en](http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/06/481&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en)

nem lehet azonos feltételek mellett hozzáférni, és a szabályozási felügyelet sem egyformán hatékony minden tagállamban.

Az Európai Unió még nem oldotta meg azt a kérdést, hogy a belső piacra vonatkozó közös és állandó európai szabályozási keret alapján a megfelelő szintű infrastruktúrákba hogyan fektessen be. A nemzeti energiahálózatok között jelenleg még nincs kellő együttműködés a műszaki szabványok, a kiegyenlítő szabályok, a földgáz minősége, a szerződési módozatok vagy a szűk keresztmetszet kezelése területén, pedig ezekre mind szükség van a hatékony nemzetközi kereskedelemhez.

A Bizottság által 2006-ban elvégzett ágazati vizsgálat és országjelentések számos olyan konkrét példával szolgáltak, ami rávilágít a jelenlegi szabályozási keret hiányosságaira, és pedig:

- A nagy és/vagy vertikálisan integrált vállalatok jelentősen előnyösebb helyzetben vannak a tekintetben, hogy hozzájutnak a kereskedelmi stratégiájuk alakításához szükséges hasznos információkhoz. Ellenben a kisebb vállalatok esetleg túl későn értesülnek pl. egy energiakimaradásról, mintsem hogy lépni tudnának.
- Egyes esetekben a vertikálisan integrált cégek csoportjának sem egyértelmű, hogy ki a felelős az átvitelrendszer-üzemeltető alapvető feladatainak ellátásáért, így pl. a továbbítási és a kiegyenlítő szolgáltatásokért.
- Az átvitelrendszer-üzemeltetők, főleg ha vertikálisan integráltak, nem teremtették meg a likvid versenypiac feltételeit, pl. helyi kiegyenlítő zónákat tartanak fent ahelyett, hogy elősegítenék a nemzeti vagy nemzetközi integrációt. Ez esetleg betudható annak, hogy a független átvitelrendszer-üzemeltetők és a nem függetlenek között nincs bizalmi viszony.
- Az átvitelrendszer-üzemeltetők kevésbé hajlanak a határokon átvéelő kapacitások akár beruházással, akár más úton való fejlesztésére. Ez gyakran vezethető vissza arra, hogy a szabályozási keret nem nyújt elegendő ösztönzést.
- Mind az átvitelrendszer-üzemeltetők, mind a szabályozó hatóságok hajlamosak szinte kizárólag a rövid távú nemzeti aggályokkal foglalkozni, az integrált piacok kialakításán nem fáradoznak. Például keresztmetszeti probléma esetén a problémát a határig oldják meg, inkább a határon túli kapacitást korlátozzák. Egyes szabályozó hatóságok megkésve állapodtak meg a jogszabályokban foglalt alaprendelkezések végrehajtásáról – példának okáért a kapacitásnak a piaci részesedés alapján való elosztásáról.
- A szabályozó hatóságoknak számos területen korlátozott a kapcsolatuk az iparág szereplőivel, nincs megfelelő jogkörük vagy mérlegelési lehetőségük. Különösen igaz ez az olyan területekre, amelyekért az irányelvek értelmében nem a szabályozó hatóság felelős; ilyen terület a funkciók szétválasztása, a díjazástól eltérő hozzáférési feltételek ügye, a hálózat használóinak tájékoztatása vagy a földgáz-tárolás.
- Előfordult már, hogy a szabályozó hatóságokat – általában a nemzeti kormányok nyomására – olyan helyzetbe hozták, hogy döntéseik egyértelműen az egységes belső piac kialakítása ellen hatottak. Ennek világos példája, de nem az egyetlen ilyen eset, amikor a szolgáltatói díjakat nem megfelelően szabályozzák.

- A koncentrált nemzeti piacok arra ösztönözték a szabályozó hatóságokat, hogy a nagykereskedelmi és kiegyenlítő piacokba beavatkozó intézkedéseket hozzanak, például maximalizálják az árakat, ami erősen rontja a beruházási kedvet. Ugyanakkor a kapacitás-szabályozó mechanizmusok összehangolatlanok, ami torzulásokhoz vezethet.
- A kisebb tagállamok közül néhány már megpróbálta szomszédaitól függetlenül megteremteni a valódi versenyt, de nem sikerült likvid nagykereskedelmi piacot kialakítaniuk a földgáz és a villamos energia számára. Az ilyen esetekben elképzelhetetlen a verseny a szomszédos államokéval összehangolt szabályozás hiányában.
- Az elosztórendszer-üzemeltetők sok esetben nem készültek fel kellőképpen a lakossági fogyasztási részágazat verseny előtt való megnyitására 2007. július 1-jével.

A meglévő szabályozási keret gondot okozott a tőke mozgások¹⁰ területén is. A különböző tagállamokban eltérő a szétválasztás mértéke, és ez a helyzet az egész Unió szintjén torzítja a piaci szereplők közötti versenyt, ami nehezen egyeztethető össze a tőke szabad mozgásának elvével. Sőt, ez a magasabb fokú szétválasztást megvalósított tagállamok számára kedvezőtlen. Másfelől egyes olyan esetekben, amikor határokon átvélt piacr lépés történt azáltal, hogy az egyik tagállam termelője átvett egy másik tagállambeli céget vagy egyesült azzal, a nemzeti szabályozó hatóságok beavatkoztak, és engedélyezési eljáráshoz próbálták kötni ezt a műveletet arra hivatkozva, hogy ez szükséges a közbiztonság és az általános közérdek védelméhez, amit a tőke szabad mozgásának elve azonban nem ír elő.¹¹

Mindezen hiányosságok okán a hagyományos villamosenergia- és földgáz-szolgáltató vállalatok szinte mind meg tudják tartani domináns pozíciójukat „saját” nemzeti piacaikon. Emiatt a legtöbb tagállam szigorúan felügyeli a végfelhasználói villamosenergia- és földgázárakat, és ez gyakran igen erősen korlátozza a versenyt. A Bizottság elismeri azt, hogy a dominancia miatt szükség van szabályozásra, és a fogyasztókat meg kell védeni attól, hogy a szolgáltatók visszaéljenek az árakkal, de az árak általános korlátozása akadályozza a belső piac működését. Szintén megakadályozza azt, hogy az árak jelezzék: hol van szükség újabb kapacitások létrehozására, tehát elriaszt a beruházásoktól, amitől romlik az ellátás biztonsága, és a jövőben ellátási nehézségek is adódhatnak. Az EU nem engedheti meg, hogy ilyen helyzet alakuljon ki. A *nagykereskedelmi piac* problémáinak olyan kezelése, ami indirekt módon, a *kiskereskedelmi piac* szabályozásával próbál hatni, általában mindkét piac tönkretételéhez vezet. Ez pedig nem szolgálja a fogyasztók hosszú távú érdekeit.

A végfelhasználói árak szabályozása gyakorlatilag közszolgáltatási kötelezettséghez vezet, ami – ha diszkriminatív – nem egyeztethető össze az irányelvek 3. cikkében szereplő rendelkezésekkel, amelyek a közszolgáltatási kötelezettséget pont annak érdekében írják elő, hogy garantálni lehessen a fogyasztókhöz való hozzáférés egyenlőségét a villamosenergia-ipari vállalkozások számára. Amennyiben pedig kompenzációs kifizetésekre kerül sor, ezeknek meg kell felelniük a támogatási szabályoknak. Emellett az árdiszkrimináció és a viszonteladás korlátozása a versenyjog hatálya alá tartozhat. Amint korábban említettük, **a Bizottság már számos jogsértési eljárást kezdeményezett a díjak szabályozása miatt.**

¹⁰ Az EK-Szerződés 56. cikke értelmében.

¹¹ Az energiaágazatban nincsen olyan „uniós útleve”, mint a pénzügyi ágazatban. Minden tagállam szabályozó hatósága felelős az engedélyek kiadásáért (lásd pl. a 2003/54/EK irányelv 6. cikke értelmében az új termelőkapacitások engedélyezési eljárását).

Továbbra is szándéka biztosítani, hogy az ilyen rendelkezések megfeleljenek a közösségi jognak.

Az említett, folyamatosan fennálló problémákra a Bizottság már egy 2005 végén közzétett jelentésében is felhívta a figyelmet.¹² Akkor még úgy vélte: túl korai volna jogi természetű következtetéseket levonni. Azonban elkötelezte magát különböző fellépések mellett, és ezeket a következők szerint hajtotta végre:

- (1) Részletes országjelentéseket készített, minden tagállamban kikérdezve a gazdasági szereplőket, beleértve a kisebb vállalatokat és az újonnan piacra lépetteket is.¹³
- (2) Az ERGEG (villamosenergia-és gázipari szabályozó hatóságok európai csoportja) ajánlásai alapján 2006. november 9-én elfogadta a villamos energia határokon keresztül történő kereskedelmében felmerülő szűk keresztmetszet kezelésével kapcsolatos iránymutatásokat, amelyek 2006. december 1-jén léptek hatályba.¹⁴
- (3) Az ERGEG regionális kezdeményezéseket indított, és arra törekszik, hogy a következő területeken elhárítsa a piaci integráció akadályait: átláthatóság, a kapacitásokhoz való hozzáférés és a gázkereskedési pontok kiépítése.
- (4) A Bizottság ágazati vizsgálatot készített.¹⁵ Számos vizsgálat indult a villamosenergia- és a földgáz-ágazat különböző vállalatai ellen.

Ezen túl a Bizottság jogsértési eljárásokat is indított a tőkemozgás területén azonosított problémák miatt.

A Bizottság a következő területeken fennálló problémák megoldását tervezi:

- a fejlett hálózatokhoz való megkülönböztetés-mentes hozzáférés biztosítása,
- a hálózati hozzáférésre vonatkozó szabályozás javítása nemzeti és uniós szinten,
- az igazságtalan verseny lehetőségének csökkentése,
- világos beruházási háttér kialakítása,
- a lakossági fogyasztókkal és az üzleti kisfogyasztókkal kapcsolatos kérdések megoldása.

A 2. szakaszban összefoglalás olvasható a Bizottság jövőbeni szándékairól. A 2003-ban bevezetett jogszabályok helyes alkalmazása megteremtené azokat a feltételeket, amelyek az európai versenypiac kialakításához szükségesek; ilyen feltétel a teljes piacnyitás, a szabályozott hozzáférés biztosítása harmadik felek számára, és szabályozó hatóságok létrehozása. A hatályos rendelkezéseket azonban helyenként meg kell erősíteni. A Bizottság

¹² COM(2005) 568.

¹³ Lásd a kísérődokumentumot: A Bizottság szolgálatainak munkadokumentuma, Jelentés az EU villamosenergia- és földgázipari szabályozási keretének végrehajtásáról: Országjelentések SEC(2006) 1709.

¹⁴ 2006/770 határozat

¹⁵ COM(2006) 851 a Bizottság közleménye: Ágazati vizsgálat az 1/2003 rendelet 17. cikke értelmében a földgáz- és a villamosenergia-ágazatban, (végleges).

2007 folyamán átfogó hatásvizsgálatot végez, és annak, valamint az ágazati vizsgálat eredményeinek figyelembevételével erre irányuló javaslatot fog tenni.

2 A FŐBB MEGOLDANDÓ PROBLÉMÁK

2.1 Megkülönböztetés-mentes hálózati hozzáférés biztosítása szétválasztás révén

Az átvitelrendszer-üzemeltetők jogi szétválasztása valamennyit már javított a harmadik felek számára biztosított hálózati hozzáféréseken. A megkülönböztetés-mentesség alapvető elveinek rögzítése és a díjszabás kialakítása megtörtént, és ez kedvez a verseny kialakulásának. A keresztfinanszírozást fokozatosan megszüntették. Az elosztórendszer-üzemeltetők esetében ez a folyamat még tart, számukra a jogszabályok 2007 júliusától írják elő a jogi szétválasztást.

Noha 2004 óta jelentős előrelépés történt, az országjelentések és az ágazati vizsgálat alkalmával szerzett, az 1. szakaszban bemutatott bizonyítékok azt támasztják alá, hogy a jogszabályok által megkövetelt jogi és funkcionális szétválasztás még nem elegendő egy valóban versengő európai villamosenergia- és földgázpiac kialakulásához.

A jelzett problémák nem egyetemes problémák, és helytelen volna lekicsinyelni a megtett erőfeszítéseket. Azonban azok a kérdések, amelyekre rendszeresen felhívják a Bizottság figyelmét, valóban jelentős torzító hatással vannak.

A jogi szétválasztás önmagában nem oldja meg a vertikális integrációból adódó összeférhetetlenséget, vagyis az integrált vállalkozás a hálózatokat továbbra is saját gazdasági érdekeit szolgáló stratégiai tulajdonnak tekinti, nem a hálózat ügyfeleit szolgáló infrastruktúrának. Az ágazati vizsgálat¹⁶ és az országjelentések tanulsága szerint ez a helyzet a következő problémákhoz vezet:

Az információkhoz való megkülönböztetés-mentes hozzáférés nem biztosítható. A jelenlegi szétválasztási szabályok értelmében létrehozott információáramlási korlátozások nem biztosítják, hogy az átvitelrendszer-üzemeltetők ne osszák meg a birtokukban lévő, piaci szempontból érzékeny információt az integrált vállalat energiafejlesztési vagy ellátási részlegével.

Ugyanígy igaz, hogy a jelenlegi szétválasztási szabályok inkább ösztönzik a harmadik felekkel szembeni diszkriminációt a hozzáférés kérdésében. A hálózatot birtokoló meglévő szolgáltatók ki is használják a hálózatot annak érdekében, hogy megakadályozzák az új piaci szereplők megjelenését. A diszkriminatív hozzáférési feltételekre példa, hogy az új piaci szereplők számára új erőműveket tesznek elérhetővé, a hálózati kapacitáshoz egyenlőtlen hozzáférést biztosítanak (felhalmozás), mesterségesen kicsi kiegyenlítő zónákat tartanak fenn, vagy nem teszik elérhetővé a rendelkezésre álló fölös kapacitást.

A harmadik probléma a beruházási ösztönzők aránytalansága. A vertikálisan integrált hálózatüzemeltetőket semmi sem ösztönzi arra, hogy a piac általános érdekeit szem előtt tartva fejlesszék a hálózatot, következésképp segítve új vállalatok megjelenését az energiatermelési vagy az ellátási síkon. Számtalan bizonyíték mutatja, hogy a vertikálisan

¹⁶ A Bizottság közleményéhez: Ágazati vizsgálat az 1/2003 rendelet 17. cikke értelmében a földgáz- és a villamosenergia-ágazatban, (végleges), SEC (2006) 1724 csatolt műszaki függelék, a 144. bekezdéstől (gáz) és a 474. bekezdéstől (villamos energia).

integrált vállalatok inkább szolgáltató leányvállalataik igényei alapján döntenek beruházásaikról.¹⁷ Ezek a vállalatok igen kevésbé hajlandóak például egy nyílt eljárás keretében növelni a gázbehozatali kapacitást, és ez egyes esetekben veszélyeztette az ellátás biztonságát. Ugyanez elmondható az új termelési kapacitások hálózatbakapcsolási lehetőségeiről is.

A Bizottság behatóan tanulmányozta a szétválasztás kérdését, és arra a következtetésre jutott, hogy csak szigorú szétválasztási szabályokkal lehet a rendszerüzemeltetőket arra ösztönözni, hogy valamennyi felhasználó érdekeit figyelembe véve üzemeltessék és fejlesszék a hálózatokat.

Ezért az átvitelrendszer-üzemeltetők jogi szétválasztásával kapcsolatban a Bizottság két lehetőséget vizsgál, amelyeket javaslat formájában is meg fog fogalmazni. Ezek a következők:

- **Az átvitelrendszer-üzemeltetők teljes szétválasztása tulajdonjogi szempontból:** Az átvitelrendszer-üzemeltető az átviteli eszközök tulajdonosa és a hálózat üzemeltetője. Az ellátó vagy termelő vállalatok nem rendelkezhetnek jelentős tulajdoni hányaddal az átvitelrendszer-üzemeltetőben. Sokak szerint csak az hozhat megoldást a fent vázolt komoly problémákra, ha az átvitelrendszer-üzemeltetők tekintetében teljes tulajdonjogi szétválasztás valósul meg. Ez valóban számos előnnyel járna. A harmadik felek számára biztosítaná a megkülönböztetés-mentes hozzáférést, ami elősegítené a termelési és gáz-behozatali infrastruktúrákba való beruházást. Az átvitelrendszer-üzemeltetők könnyebben oszthatnák meg a piaci szempontból érzékeny információkat, ami növelné a hatékonyságot. Mivel az ellátási érdekek nem befolyásolnák a beruházási döntéseket, egyértelműbben lehetne ösztönözni az EU belső infrastruktúrájának kapacitását növelő befektetéseket. Ráadásul megkönnyítené az átviteli vállalatok határokon átnyúló egyesülését, így a határokon átvívelő kérdések hatékony kezelését. Végül a szétválasztás mértéke egyértelműen összefügg a szabályozási felügyelet mértékével. A tulajdoni viszonyok tekintetében megvalósuló teljes szétválasztás esetében nem volna szükség szigorú szabályozásra, általánosabb szabályozási felügyelet mellett is biztosítható volna a megkülönböztetés-mentesség. Az a szigorú felügyelet, amellyel a vertikálisan integrált vállalatok függetlenségét próbálják biztosítani, lényegesen enyhülhetne. A kisebb szabályozási teher miatt a felügyelet könnyebben végrehajtható és kevésbé időigényes volna.
- **Független rendszerüzemeltetők tulajdonjogi szétválasztás nélkül:** A rendszerüzemeltető nem az eszközök tulajdonosa. Az ellátó vagy termelő vállalatok nem rendelkezhetnek jelentős tulajdoni hányaddal a *független rendszerüzemeltetőben*. Az átviteli berendezések azonban továbbra is a vertikálisan integrált csoport kezében maradhatnak. A rendszerüzemeltető csakis az üzemeltetésért és a továbbításért lenne felelős, a hálózat használóival szemben álló fél, karban tartja a hálózatot, és dönt annak fejlesztéséről. A rendszerüzemeltetőnek szüksége volna jelentős anyagi forrásokra és a vertikálisan integrált csoporttól független személyzetre. E lehetőség részletes szabályozást és folyamatos szabályozási felügyeletet tenne szükségesessé.

¹⁷ Lásd a Bizottság szolgálatainak munkadokumentumát: Jelentés az EU villamosenergia- és földgázipari szabályozási keretének végrehajtásáról, Országjelentések SEC (2006) 1709, valamint a Bizottság közleményéhez: Ágazati vizsgálat az 1/2003 rendelet 17. cikke értelmében a földgáz- és a villamosenergia-ágazatban, (végleges), SEC (2006) 1724 csatolt műszaki függelék a 157. bekezdéstől (gáz) és a 487. bekezdéstől (villamos energia).

A gazdaság eddigi tapasztalatai azt mutatják, hogy tulajdonjogi szétválasztással biztosítható leghatékonyabban az energiafogyasztók választási szabadsága, és ösztönözhető a beruházás. Ez azért van így, mert a független hálózati társaságokat beruházási döntések meghozatalakor nem befolyásolják az ellátó/termelő vállalatok érdekeltségei. Szintén elkerülhető a túl részletes és bonyolult szabályozás, valamint az aránytalan adminisztratív teher.

A rendszerüzemeltetők függetlenné válása javítana a jelenlegi helyzetet, de részletesebb, szigorúbb és költségesebb szabályozást kíván meg. A hálózatok fejlesztése területén megfigyelhető alacsony beruházási kedvet pedig nem javítaná. A Bizottság zöld könyvére adott reakciójában az ERGEG is a tulajdonjogi szétválasztás mellett foglalt állást.¹⁸

A Bizottság mind a villamosenergia-, mind a gázhálózatok esetében tanulmányozni fogja a két lehetőséget, figyelembe véve az egyes ágazatok sajátosságait. A cél mindkét esetben valamennyi vállalat számára igazságos hálózati hozzáférést biztosítani, és kellően ösztönözni az átvitelirendszer-üzemeltetőket arra, hogy elegendő kapacitást biztosítsanak, különösen új infrastruktúrák révén.

Bármelyik szétválasztási lehetőség mellett döntenek is, annak valamennyi üzemeltetőre és valamennyi nemzeti piacra vonatkoznia kell, ha el akarjuk kerülni, hogy a nemzeti szintű szabályozási hatáskörök és az uniós szintű egységes energiapiac között ellentmondások alakuljanak ki.¹⁹ Fontos hangsúlyozni, hogy a letelepedés szabadságát és a tőke szabad mozgását esetleg korlátozó hatásokat a mindenk felett álló általános közérdek (pl. az ellátás biztonsága) teszi indokolttá. Mivel a tulajdonjogi szétválasztást már 11 tagállam bevezette, a Bizottság értékelni fogja ezen országok tapasztalatait azon tagállamok tapasztalatainak fényében, ahol jogi szétválasztás valósult meg. A szétválasztás és a szabályozás kérdése azonban nem választható el egymástól. A tulajdonjogi szétválasztást kismértékben megvalósított piacokon részletesebb, bonyolultabb, előíró jellegű szabályozásra van szükség. A diszkrimináció kiküszöböléséhez a nemzeti szabályozó hatóságoknak szélesebb és keményebb fellépést lehetővé tévő hatáskört kell biztosítani. A szabályozók azonban semmiképp nem tudják kezelni azt a tényt, hogy tulajdonjogi szétválasztás hiányában a hálózatokba való beruházást semmi sem motiválja.

2.2 A hálózati hozzáférésre vonatkozó szabályozás javítása nemzeti és uniós szinten

2.2.1 A nemzeti szabályozó hatóságok szerepének növelése

A villamos energiáról és a gázzal szülő, 2003-as irányelvek kötelezték a tagállamokat arra, hogy konkrét hatáskörrel rendelkező szabályozó hatóságokat hozzanak létre. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy ezen szabályozó hatóságok tevékenységének hatékonyságát gyakran rontja, hogy nem függetlenek a kormányzattól, és nincsenek kellő jogkörük vagy hatáskörük. Az országjelentések például arra derítették fényt, hogy a szabályozó hatóságoknak nincs valós mérlegelési jogkörük például a funkcionális szétválasztás vagy a díjazástól eltérő hozzáférési feltételek szabályozására. Más esetekben a szabályozási feladatokat a szabályozó hatóság és egy minisztérium vagy versenyhivatal közösen látja el. Az országjelentésekből egyértelműen kitűnik, hogy ahol a nemzeti szabályozó hatóságok hatásköre korlátozott, ott következetlen döntések születnek, és nem alakul ki az irányelveknek

¹⁸ Az Európai Energia Szabályozók Tanácsa által az energiáról szóló Zöld Könyvre adott válasz 2006. július 11., (C06-SEM-18-03).

¹⁹ A 2003/54/EK irányelv 26. cikkének (1) bekezdése értelmében a kis, szigetüzemben működő rendszerek számára engedélyezhető a szétválasztási szabályoktól való eltérés.

való megfelelés. Ezt támasztja alá egy, a szabályozási hatáskörökről szóló tanácsadói jelentés is, amely szerint hiányosságok állapíthatók meg a tevékenységi kör, a hatáskör és a szabályozó független szabályozási képessége tekintetében is, illetve ez továbbra is gondot okoz szabályozási különbségek formájában, és bizonyos esetekben gátolja a verseny megfelelő fejlődését.²⁰

A Bizottság mindebből azt a következtetést vonta le, hogy az energiaügyi szabályozó hatóságokat nemzeti szinten meg kell erősíteni, és biztosítani kell számukra a fontos kérdések eldöntéséhez szükséges jogkört. A Bizottság szerint a szabályozó hatóságok számára a következő területeken kell ex-ante hatáskört biztosítani: i) a harmadik felek hálózati hozzáféréseivel kapcsolatos valamennyi kérdés, ii) gáztárolási hozzáférés, iii) kiegyenlítő mechanizmusok, iv) piaci felügyelet, pl. a villamosenergia-kereskedelem területén, v) az elosztórendszer-üzemeltetők funkcionális és számviteli szétválasztására vonatkozó követelmények teljesítése, vi) határokon átvitelő kérdések, vii) fogyasztóvédelem, ideértve a végfelhasználói árak szabályozását, viii) információszerzés, ix) szankciók alkalmazása meg nem felelés esetén. **Ezért a Bizottság javaslatot fog tenni az irányelvek megerősítésére.**

Biztosítani kell azt, hogy a nemzeti szinten hozott döntések ne legyenek negatív hatással a piacralépés szempontjából fontos kérdésekre vagy az európai belső gáz- és villamosenergia-piac kialakulására. Ennek érdekében egyes nemzeti szabályozási döntésekről – különösen a határokon átnyúló kérdéseket és a verseny hatékony fejlődését érintőkről – értesíteni kell a Bizottságot. Ez 2003 óta így van a harmadik feleknek az infrastruktúrákhoz való hozzáférése tekintetében biztosított eltérések esetében (a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról szóló 2003/55 irányelv 22. cikke és a villamos energia határokon keresztül történő kereskedelme esetén alkalmazandó hálózati hozzáférési feltételekről szóló 1228/2003/EK rendelet 7. cikke értelmében), ahogy az elektronikus hírközlési szolgáltatások ágazatában is.²¹ **A Bizottság megvizsgálja, hogy az ilyen döntésekre milyen feltételek mellett vonatkozna értesítési kötelezettség, illetve bizottsági törvényességi felügyelet.**²²

2.2.2 A szabályozó hatóságok összehangolása uniós szinten

Ha integrált uniós átviteli hálózat jön létre, módosítani kell a szabályozási keretet.²³ A beruházási döntések és a hálózat-üzemeltetés közötti ellentmondások feloldása pénzügyi vonzattal jár, a kapacitás növelésével járó költségek és kockázatok átcsoportosulnak. Ugyanakkor továbbra is gondot okoznak az országos rendszerek közötti ellentmondások, nevezetesen az árképzési struktúrák, a kapacitás-elosztási szabályok, a kiegyenlítési szabályok, a kereskedési időpontok és ellátás-biztonsági intézkedések területén. E szerkezetbeli különbségek hatására a piac szétdarabolódik, még egyes országos piacok is különböző helyi „díjszabási” vagy „kiegyenlítési” zónákra oszlanak, ami a belső piac

²⁰ Study of the Powers and Competencies of Energy and Transport Regulators, Europe Economics and TIS, 2006. október

²¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2002. március 7-i 2002/21/EK irányelve az elektronikus hírközlő hálózatok és elektronikus hírközlési szolgáltatások közös keretszabályozásáról (Keretirányelv), HL L 108., 2002.4.24., 33–50. o., 7. cikk.

²² A Bizottság megítélése szerint a következő területek fölött van szükség felügyeleti jogkörre: i) a harmadik feleknek az új infrastruktúrákhoz való hozzáférése tekintetében engedélyezett eltérések, ii) a végfelhasználói árak szabályozása, iii) a határokon átnyúló kérdésekkel kapcsolatos ügyek, beleértve az iránymutatások részletes végrehajtását, és iv) piaci erőfölény, különösen a likviditás hiánya, ezen belül a megkötött szállítói szerződések igazgatása.

²³ Lásd a 2.4. szakaszt.

kialakulása ellen hat. Az európai piac széttöredezettsége csak erősíti azt a hatást, amit a viszonylag kevés szolgáltató dominanciája vált ki, és veszélyezteti az ellátás biztonságát.

A szabályozó hatóságok már most is azon igyekeznek, hogy az ilyen kérdéseket az ERGEG keretében, regionális kezdeményezéseken keresztül oldják meg.²⁴ A jelek szerint jelentős eredményeket lehet így elérni. De a fejlődéshez a részt vevő szabályozó hatóságok egyetértésére van szükség, azon túl pedig megfelelő jog- és hatáskörre. Az ilyen együttműködésre ezért nagyobb hangsúlyt kell fektetni, uniós szinten és részletesebben kell megtervezni, megnövelt ráfordítással. Erre az 1228/2003/EK rendelet alkalmazásában szerzett tapasztalatokról szóló bizottsági jelentés is fel fogja hívni a figyelmet, és konkrét intézkedésekre tesz majd javaslatot.²⁵ Három lehetőség kínálkozik. Minden esetben biztosítani kell a megfelelő jogköröket az EK-Szerződéssel összhangban, és ehhez módosítani kellene a jogi keretet, különösen a második és a harmadik lehetőség választásakor.

- **A jelenlegi munkamódszerek fokozatos továbbfejlesztése:** erősíteni kell a nemzeti szabályozó hatóságok közötti együttműködést, a tagállamoktól megkövetelve, hogy a szabályozó hatóságokat közösségi célok felé orientálják; egyidejűleg létre kell hozni egy olyan mechanizmust, amely révén a Bizottság felülvizsgálhatná a nemzeti szabályozók azon döntéseit, amelyek kihatnak a belső energiapiacra.²⁶
- **Független szabályozók európai hálózata, „ERGEG+”:** az ERGEG szerepét formálissá kell emelni, feladata lesz a szabályozók és egyes piaci szereplők (hálózatüzemeltetők, energiatőzsdék, erőművek) számára kötelező erejű határozatokat hozni egyes műszaki kérdésekről és határokon átívelő mechanizmusokról. A közösségi érdekek megfelelő védelme érdekében szükség lehet a Bizottság bevonására.
- **Egyetlen új közösségi szerv létrehozása:** ez a szerv olyan villamosenergia- és gázpiaci szabályozási és műszaki kérdésekben hozna egyéni határozatokat, amelyek a határokon átnyúló együttműködés gyakorlati megvalósulásához járulnak hozzá.²⁷

A három lehetséges megoldás közül az elsőről – a jelenlegi rendszer továbbfejlesztéséről – a Bizottság úgy véli, hogy nem volna elégséges, mert a fejlődés továbbra is 27, különböző érdekeltségekkel rendelkező nemzeti szabályozó hatóság önkéntes együttműködésén múlna. Ahhoz, hogy gyors és hatékony fejlődés induljon meg a műszaki szabványok harmonizálásában – amely elengedhetetlen a határokon keresztül kereskedelemhez – legalább az ERGEG megerősítésére van szükség.

²⁴ Az ERGEG 2006. február 27-én indította útjára a villamosenergia-ipari regionális kezdeményezést, (ERI) és 2006. április 25-én a gázpiaci regionális kezdeményezést (GRI).

²⁵ Közzététel 2007 eleje: A jelentés hét olyan területet említ, ahol nagyobb szabályozási összhangra van szükség, és ezek közül csak néhányat fed le a rendelet. A területek a következők: a) biztonsági szabályok, b) hálózatba kapcsolási szabályok, c) villamosenergia-kereskedelmi szabályok, d) átláthatóság, e) kiegyenlítés és vitarendezés, energiatartalékok, f) adatcsere, g) helyi igények és beruházási ösztönzők.

²⁶ Az elektronikus hírközlési ágazatban már alkalmazzák ezt a megközelítést, ahogy a harmadik feleknek az új gáz- és villamosenergia-infrastruktúrákhoz való hozzáférése tekintetében biztosított mentességek területén is.

²⁷ Az európai szabályozási ügynökségek keretszabályáról szóló intézményközi megállapodás-tervezet (COM(2005)59 végleges) szerint az ilyen szervek feladata a közösségi normák alkalmazása konkrét esetekre. Ennek érdekében hatáskört kapnak arra, hogy egyedi határozatokat hozzanak, amelyek kötelező jogi erővel bírnak harmadik személyekkel szemben (4. cikk).

A gázbehozatal és az arra szolgáló infrastruktúrába való beruházások jelentőségét figyelembe véve elvárható, hogy az ERGEG vezető szerepet vállaljon az Európa nemzetközi energiaügyi partnereivel folytatott párbeszédben. Ez elősegítené a nemzetközi szabályozási együttműködés létrejöttét. Dél-Kelet Európával, a Földközi-tengeri régióval és a nemzetközi energiaügyi szabályozó hálózattal együtt kell működni, ahogy Oroszországgal és az Egyesült Államokkal is keresni kell a párbeszéd lehetőségét.

2.3 Az igazságtalan verseny lehetőségének csökkentése

Mint azt a Bizottság jelentései és az ágazati vizsgálat is számtalanszor említik, sok országos piacra jellemző a nagymértékű koncentráció, ami a nagykereskedelmi piacon visszaélésre ad lehetőséget. A liberalizáció előtt létrejött monopóliumok és a piac jellege miatt mind a földgáz-, mind a villamosenergia-ágazatban gyakori a koncentráció.

Különösen a villamos energiára igaz, hogy a kereslet rugalmassága alacsony, és a fogyasztók magas árak mellett sem csökkentik jelentősen fogyasztásukat. Ez a keresztmetszeti problémákkal, és a kereslet és a kínálat folyamatos kiegyenlítésének szükségességével együtt megnöveli a piaci erőfölény kialakulásának esélyét. A földgáz esetében az EU-n kívüli gázipar felépítése, valamint a tagállamok saját földgáz-kitermelése is nehezíti a versenyt.

A piacok országos jellege és az integráció hiánya további nehézséget jelent. A 2.1. és 2.2. szakaszokban említett intézkedések erősen ösztönöznék az integrációt és e problémák megszűnését.

Idővel az is csökkenteni fogja a koncentrációt, ha a hálózatokhoz való igazságos hozzáférés mellett az új piaci szereplők beruházásokat hajtanak végre. Üdvözlendő volna, ha a hagyományos szolgáltatók vagy az átvitelirendszer-üzemeltetők listát tennének közzé az alkalmas áramtermelési vagy földgáztárolási helyszínekről, és kidolgoznának egy eljárást arra, hogy az ilyen helyszíneket átadják új beruházóknak. A piaci szereplők megneveztek néhány olyan intézkedést is, amelyek rövid távon is hozzájárulhatnak a fokozottan versengő és nyitottabb villamosenergia- és földgázpiac kialakulásához. Ezek az intézkedések főleg az átláthatóságra, a szerződési konstrukciókra és a földgáztárolásra vonatkoznak.

2.3.1 Átláthatóság

A koncentráció önmagában is gond, de a helyzetet tovább rontja, ha az erőfölénnyel rendelkező vállalatok nem kötelesek átadni értesüléseiket a többi piaci szereplőnek. Például a nagykereskedelmi árak változását gyakran a legnagyobb termelő termelési volumenének vagy importkapacitásának változása idézi elő. Ha a kisebb piaci szereplők nem ismerik a piaci árak változásának okait, hátrányban maradnak a nagyobbakkal szemben. Emellett a jobb átláthatóság hatékonyabb piacfelügyeletet tenne lehetővé. Az ERGEG már megfogalmazott iránymutatásokat az átláthatóság tekintetében, és azt javasolta a Bizottságnak, hogy ezeket tegye kötelezővé.

A Bizottságnak szándékában áll bevezetni kötelező érvényű iránymutatásokat az átláthatóság terén, legyen az új jogszabályok alkotása vagy a hatályos 1228/2003/EK villamosenergia-rendelet módosítása révén. A földgáz-ágazatban az 1775/2005/EK rendelet módosításával szeretné elérni az átláthatósági követelmények szigorítását. Mindkét esetben az ERGEG ajánlását veszi alapul.

2.3.2 Hosszú távú földgáz-szállítási és -továbbítási szerződések

A Bizottság többször elismerte már a külső földgáz-kitermelők és az EU fogyasztóit kiszolgáló vállalatok között kötött hosszú távú szerződések jelentőségét.²⁸ Az ilyen hosszú távú szerződések azt jelzik, hogy kezdeti beruházásokra van szükség, és ezeknek fontos szerep jut az energiához való költséghatékony hozzájutásban. Azonban ezek a megállapodások gyakran a piac további elemeire is kiterjednek, a helyi szolgáltatókkal vagy közvetlenül a végfelhasználókkal kötött elsőbbségi továbbítási szerződéseken és indokolatlanul hosszú távú szállítási szerződéseken keresztül megfojtják a piacot. Ez az európai uniós piacon belüli kizárásokhoz vezet.

Az 1775/2005/EK rendelet előírja a szerződéses szállítási kapacitások felhasználásának szabályait a „használd ki vagy elveszíted” rendszer szerint. Ez vonatkozik a szállítóvezeték-rendszereken keresztül történő földgáztranzitról szóló 91/296/EGK irányelv értelmében kötött szerződésekre is. Az előírt követelmények és a földgázvezeték-hálózatokban végrehajtott befektetések együttesen megkönnyíthetik a verseny akadályainak felszámolását. További „használd ki vagy elveszíted” jellegű iránymutatásokkal szintén lehetne segíteni a verseny hamarabbi kialakulását. **A Bizottság nyomon fogja követni az 1775/2005/EK irányelv követelményeinek való megfelelést. A rendeletben közzétett iránymutatásokat pedig továbbfejleszti. A Bizottság úgy véli, hogy a földgáz-szállítási szerződésekkel kapcsolatos szabályozási kérdéseket ellenőrzése alá kell vonni a 2.2.1. szakaszban említettek szerint.**

2.3.3 A gáztárolási kapacitásokhoz való hozzáférés

A másik tényező, ami kihat a földgáz-ágazatban a versenyre: a tárolási kapacitások szűkössége. Ezek a kapacitások gyakran a hagyományos szolgáltató kezében vannak. Noha a tárolás nem egy természetes monopólium, az egyes létesítmények földrajzi elhelyezése komoly hatással lehet a belső piac működésére. A tárolásirendszer-üzemeltetők számára 2004-ben iránymutatásokat fogalmaztak meg a helyes gyakorlatról (good practice for storage system operators), de ezek követése önkéntes. Az ERGEG által 2006-ban az iránymutatások alkalmazásáról készített jelentés²⁹ elég elkésztő képet fest az alkalmazott gyakorlatról. Az ágazati jelentés is számos problémára világított rá ezen a téren. **A Bizottság ezért olyan intézkedéseket próbál beazonosítani, amelyekkel egyidejűleg megoldható mind a rendszerekhez való hozzáférés biztosítása, mind az új tárolási kapacitások kialakításának ösztönzése. Ehhez külön szabályozási keretre lehet szükség, mely a következő elemekre terjed ki: a) jogi szétválasztás, b) az ERGEG ajánlásai alapján kötelező érvényű iránymutatások elfogadása, valamint c) a szabályozó ügynökségek számára szélesebb jogkör biztosítása a földgáz-tárolási létesítmények tekintetében.**

2.4 Az átvitelirendszer-üzemeltetők közötti koordináció

Az Európai Unióban összehangolt műszaki szabályok révén biztosítani kell a gáz és a villamos energia szabad áramlását. Ez nemcsak a versenypiac miatt, hanem az ellátás biztonságához is szükséges. Megvalósításához döntő fontosságú, hogy az átvitelirendszer-üzemeltetők elegendő átviteli kapacitást tegyenek hozzáférhetővé a kereslet kielégítésére és a

²⁸ Lásd például a 2003/55/EK irányelv 25. preambulumbeközdését, vagy a 2004/67/EK irányelv 8. és 11. preambulumbeközdését az 5. és 6. cikkel összefüggésben.

²⁹ Megtalálható:

http://www.ergreg.org/portal/page/portal/ERGREG_HOME/ERGREG_DOCS/ERGREG_DOCUMENTS_NEW/GAS_FOCUS_GROUP

nemzeti piacok integrálására az ellátás minőségének veszélyeztetése nélkül. A tagállamokban meglévő hálózatot széttagozott nemzeti piacok igényeinek kielégítésére, és nem egy egységes európai piacra tervezték. Nagy szükség van ezért a hálózat fejlesztésére irányuló, páneurópai célkitűzésű beruházások növelésére. Szükség van a rendszerfejlesztés együttes tervezésére és a határokon átnyúló fokozódó összekapcsolás költségeinek és kockázatainak megosztására. A jelentős új összekapcsolt rendszerek kiépítése mellett az átvitelrendszer-üzemeltetők sok egyéb módon képesek növelni a kapacitást. Például a nagyobb transzformátorok cseréje, fázisváltók vagy a gáz esetében további gázkompresszorok felszerelése is jelentős további kapacitást eredményezhet. A kapacitásnövelés elősegítése megvalósulhat pusztán az átvitelrendszer-üzemeltetők közötti rendszeresebb információcserével, üzemeltetési technikák révén, mint például a teherelosztás megváltoztatása, a szűk keresztmetszetet kezelő megoldások javításával, mint például a koordinált piac-összekapcsolás a következő napot figyelembe vevő (day ahead) szakaszban, valamint nap közbeni allokációval. **Valamennyi ilyen intézkedéshez igen magas szintű együttműködésre és egyértelmű szabályozási keretekre van szükség.**

Hasonló módon, az átvitelrendszer-üzemeltetőknek a határokon átnyúló működés biztonsága érdekében egymás között részletes üzemeltetési előírásokat kell kidolgozniuk. Ehhez az átvitelrendszer-üzemeltetők között magas szintű műszaki együttműködésre van szükség, amelynek része mind a hosszú távú hálózattervezésre, mind a valós idejű üzemeltetésre kiterjedő részletes információcsere. A hálózat használói előtt ezeknek az interoperabilitási ügyeknek rejtve kell maradniuk.

A Bizottság tapasztalatai alapján e cél megvalósítása a jelenlegi keretek között kétséges, mivel az átvitelrendszer-üzemeltetők és a szabályozó hatóságok hajlamosak, sőt akár kötelesek is a nemzeti szempontokat figyelembe venni. Ez több tagállam esetében az országjelentés kulcsfontosságú tanulsága.

Az átvitelrendszer-üzemeltetők magasabb szintű koordinációjához új, EK-szintű jogszabályokra lenne szükség. Az átvitelrendszer-üzemeltetők létező szervezeti intézményes szerephez jutnának, **hivatalos kötelezettségekkel és célkitűzésekkel kiegészítve³⁰ („ETSO+GTE+ megoldás”³¹)**. Előfordulhat például, hogy a Bizottság vagy a szabályozó hatóság az ellátás biztonsága érdekében előírja az átvitelrendszer-üzemeltetőknek, hogy számoljanak be az európai hálózat üzemeltetéséről és beruházásairól, valamint a fent tárgyalt hálózatbiztonsági műszaki szabványokról. Az ETSO+GTE+ feladatuk tűzhetné ki a pontosan meghatározott műszaki kérdésekről, például szabványokról és üzemeltetési szabványokról szóló ajánlások elfogadását. A tagállamok közötti átviteli kapacitás javítása céljából feladata lehetne továbbá a hálózatok fejlesztésének felügyelete. Az ETSO+GTE+ feladatkörébe tartozna az infrastrukturális beruházások előrehaladásának – például folyamatos, két évet figyelembe vevő – értékelése is, valamint az ilyen beruházások által érintett helyi lakossággal való kapcsolattartás.

Törekedni kell a regionális rendszerüzemeltetők fokozatos kialakítására is: Határokon átnyúló tevékenységű rendszerüzemeltetőket kellene létrehozni, amelyek független

³⁰ Ez lehetne egy a Bizottság által létrehozandó tanácsadó csoport vagy egy együjttszabályozás alatt álló önkéntes megállapodás.

³¹ Az ETSO, azaz az Európai Átvitelrendszer-üzemeltetők Szövetsége és a GTE, azaz az Európai Gáztovábbítók Szövetsége az európai villamosenergia- és gázhálózatok üzemeltetőinek szervezetei.

tulajdonban állnának és a fentiekben tárgyaltaknak megfelelően további szétválasztást tennének szükségessé.

2.5 Egyértelmű keret meghatározása az erőművekkel / gázimporttal és az átviteli rendszerrel kapcsolatos infrastrukturális beruházások szabályozására

Az új erőművek és a gázinfrastruktúra versenykörnyezetben való kiépítésének ösztönzésével kapcsolatos kezdeti aggodalmakat azok a jelenségek okozták, amelyeket a versenynek a világ más részein való bevezetésékor tapasztaltak. Hamar kiderült azonban, hogy e jelenségeket a kereskedelmi megállapodások néhány, mára már egyértelművé vált tervezési hibája, valamint egyes piaci szereplők esetleges piaci visszaélése okozta. A 2003. évi irányelvek óvintézkedéseket foglalmaztak meg az ilyen problémák elkerülésére, az ellátás biztonságáról szóló gázirányelv és villamosenergia-irányelv pedig tovább erősítette ezt a szempontot³². Amint a nemzeti szintű versenyszabályok fejlődéséből látható, az uniós szintű fokozott jogbiztonság jelentősen vonzani fogja a további beruházásokat, és segíti az ellátás biztonságának megvalósulását. A stabil és vonzó beruházási környezet megteremtésének a jövőbeli uniós szintű fellépések elsődleges feladatai közé kell tartoznia. Az összhang biztosítása és a jogbiztonság megvalósítása érdekében e tekintetben a szabályozási keretet is tökéletesíteni kell, amihez a 2.2. szakaszban leírtak szerint további változtatásokra lesz szükség.

Ezen túlmenően ki kell emelni, hogy – más ágazatokhoz hasonlóan az energiaágazatban is – uniós és tagállami szinten prioritást kell kapnia a kutatási és fejlesztési, valamint innovációs beruházások növeléséhez szükséges háttér megteremtésének. Az energiaágazatban szoros figyelemmel fogják kísérni a kutatási és fejlesztési beruházások tendenciáit.

2.5.1 Villamosenergia-termelési és infrastrukturális beruházások

Jelentős beruházásokra van szükség az előregedő európai erőművek pótlására, és e probléma most versenykörnyezetben, a jelenlegi árszínvonalra adott válaszként merül fel. Az egyes tagállamokban felmerülő problémák – már ha nem az elégtelen szétválasztás következményei – főként a nem megfelelő nagykereskedelmi vagy lakossági szintű árellenőrzés eredményei és olyan tagállamokban jelentkeznek, ahol nem működik megbízható és likvid nagykereskedelmi piac. Fontos megemlíteni, hogy az irányelvek bármely társaságot feljogosítanak villamosenergia-termelési vagy gázbehozatali projektbe történő beruházásra. Noha sok projektet a piacon lévő nagy társaságok fejlesztenek, nem minden esetben ez a helyzet.

A potenciális beruházóknak azonban aktuális információkra van szükségük a piac rövid és középtávú alakulásáról. Az energiaágazat lényeges adatainak gyűjtéséért és nyomon követéséért felelős Energiapiaci Megfigyelő Hivatal (Office of the Energy Observatory) létrehozása a hatékony új beruházások elősegítésének fontos kiegészítő eszköze lesz. Figyelembe véve az ellátás biztonságáról szóló villamosenergia-irányelvet, a Bizottság egy munkacsoportot is létre fog hozni a villamosenergia-termeléshez szükséges beruházások figyelemmel kísérésére és a beruházási szabályozási keret vizsgálatára annak érdekében, hogy a tagállamokban elegendő kapacitás jöjjön létre. Több más politika is szolgál a villamosenergia-termelési beruházások ösztönzésére: ilyen a károsanyag-kibocsátási

³² A földgázellátás biztonságának megőrzését szolgáló intézkedésekről szóló, 2004. április 26-i 2004/67/EK tanácsi irányelv (HL L 127., 2004.4.29., 92–96. o.) és a villamosenergia-ellátás biztonságát és az infrastrukturális beruházások védelmét célzó intézkedésekről szóló, 2006. január 18-i 2005/89/EK tanácsi irányelv (HL L 33., 2006.2.4., 22–27. o.).

tanúsítványok kibocsátása vagy a például a megújulóenergia-termelés egyedi ösztönzőinek hatása. Ezeket a tágabb értelemben idetartozó kérdéseket az irányelvek keretében nem lehet megválaszolni. A Bizottság mindazonáltal foglalkozni fog velük az energiapolitika stratégiai felülvizsgálatának cselekvési tervében szereplő más energiapolitikai területeken.

Ezeket a tágabb értelemben idetartozó kérdéseket az irányelvek keretében nem lehet megválaszolni³³.

2.5.2 *A gázimporttal kapcsolatos infrastrukturális beruházások*

A piac jelzései egy sor, az európai piac gázellátására irányuló beruházási projektet is életre hívtak. A gázirányelv 22. cikke szerinti mentességi eljárás alkalmazása egyes esetekben döntő fontosságúnak bizonyult. Néhány esetben az ERGEG (villamosenergia-és gázipari szabályozó hatóságok európai csoportja) bevonásával javítani kell a közösségi szabályozást, különösen ha sok tagállam érintett. **Az ilyen mentességek feletti jelenlegi hatáskörének fenntartása mellett a Bizottság módosítani kívánja a gázirányelvet, hogy az új, kettőnél több tagállamot érintő vezetékek mentesítésére egy, a 2.2.2. szakaszban tárgyalt mechanizmusok szerinti közösségi keretet hozzon létre. A Bizottság a potenciális beruházók nagyobb jogbiztonsága érdekében az összes mentességre kiterjedő, új iránymutatások kidolgozását is fontolóra veszi.**

2.6 **A háztartásokkal és az üzleti kisfogyasztókkal kapcsolatos kérdések**

2007-től kezdve minden villamosenergia- és gázfogyasztónak jogában áll, hogy az eredeti szolgáltató helyett új szolgáltatóra váltson. E végső szakasz sikeres megvalósítása érdekében meg kell oldani egy sor fennálló kérdést. Az országjelentések alapján több tagállam nem igazán haladt előre a 2007-es teljes piaci nyitás előkészületeiben, és az ágazati vizsgálatok is jelentős akadályokról számoltak be elosztói szinten.

2.6.1 *Az elosztórendszer-üzemeltetők szétválasztása*

A teljes piacnyitás érdekében az elosztórendszer-üzemeltetőknek méltányos hozzáférést kell biztosítaniuk a hálózatokhoz, működőképes szolgáltatóváltási eljárást kell kidolgozniuk, és biztosítaniuk kell az adatkezelés titkosságát. A Bizottság által készített országjelentések és az ágazati vizsgálatok azonban azt mutatják, hogy ez gyakran elmarad. Sok probléma merül fel a keresztfinanszírozás és az adatkezelésben tapasztalható megkülönböztetések miatt, valamint a szolgáltatóváltási eljárásokkal és a fogyasztási igények felmérésével (load profiling) kapcsolatban, beleértve a kiegyenlítési szabályokkal való kölcsönhatást.

E problémák közül sok abból ered, hogy a hálózatüzemeltető társaságok nincsenek szétválasztva a szolgáltatóktól. A hatályos irányelvek szerint a 100 000-nél több ügyféllel rendelkező elosztórendszer-üzemeltetőkre ugyanaz a szétválasztási szabályozás vonatkozik, mint az átvitelrendszer-üzemeltetőkre. Több tagállam annak ellenére elmulasztotta végrehajtani a funkcionális szétválasztást, hogy ez 2004 óta kötelező. Az elosztórendszer-üzemeltetők jogi szétválasztása 2007 júliusától lesz kötelező. **A Bizottság továbbra is fellép azokkal a tagállamokkal szemben, amelyek nem megfelelően szabályozzák az elosztórendszer-üzemeltetők működését.**

³³ Lásd a Bizottság „Elsődleges összekapcsolási terv” című közleményét, COM (2006) 846.

Egyes piaci szereplők érvelése szerint a hatályos irányelvek a tagállamok szintjén nem biztosítanak eredményes végrehajtást. Az ERGEG már kiadott egy ajánlást a szolgáltatóváltás bevált gyakorlatáról, amelyet végre kell hajtani. **A Bizottság ezért erősíteni akarja a szabályozó hatóságoknak a funkcionális szétválasztás végrehajtására irányuló hatáskörét.**

A 100 000-nél kevesebb ügyféllel rendelkező elosztórendszer-üzemeltetők jelenleg nem tartoznak a hatályos gáz- és villamosenergia-irányelvben előírt szétválasztási kötelezettségek hatálya alá. Ennek következtében meglehetősen valószínűtlen, hogy igen szigorú szabályozás hiányában más potenciális felhasználók méltányos hozzáféréshez jutnak a hálózatokban. **A Bizottság felül fogja vizsgálni a 100 000 fős küszöb alkalmasságát.**

2.6.2 A lakossági piaci szegmens: fogyasztóvédelem és energiaszegénység

Az eddigi tapasztalatok a nagykereskedelmi energiaárak nagyfokú volatilitásáról tanúskodnak. Ez felveti azt a kérdést, hogy a végfogyasztókat, köztük a támogatásra szorulókat, ki kell-e tenni az ilyen ingadozásoknak, és ha igen, milyen mértékben. A gáz- és a villamosenergia-irányelv óvintézkedéseket ír elő a fogyasztók védelme érdekében és megfogalmazza az egyetemes villamosenergia-szolgáltatás elvét. Az irányelvek mellékletei előírják, hogy a fogyasztóknak jogot kell adni az áttekinthető szerződésekhez, vitarendezési mechanizmus igénybevételéhez, díjmentes szolgáltatóváltáshoz és a visszaélésszerű értékesítéssel szembeni védelemhez.

A mai gazdasági és társadalmi környezetben az emberek nem élhetnek energia nélkül. A villamos energia létfontosságú az emberek mindennapi életéhez. Sok esetben az alapszolgáltatások elérhetőségét is befolyásolja. Az alacsonyabb jövedelmű háztartások arányaiban többet költenek energiára, mint a magasabb jövedelműek. Ehhez hasonlóan a vidéki háztartások arányaiban többet költenek energiára, mint a városiak. Az EU lakosainak nagy többsége kielégítő módon hozzáfér az energiaellátáshoz. Ezt alátámasztják egy Eurobarométer-felmérés és egy fogyasztói elégedettséget mérő tanulmány nem régi adatai³⁴. A fogyasztói elégedettség átlagos értéke az EU szintjén 7,6 (1-től 10-ig terjedő skálán)³⁵.

A Bizottság úgy véli, hogy a közszolgáltatásoknak az egész Európai Unióban a lehető legmagasabb elvárásoknak kell megfelelniük. Az európai energiapiacra zajló változások nem veszélyeztethetik a polgárok hozzájutását az alapvető szükségleteik kielégítéséhez szükséges, indokolt, könnyen és egyértelműen összehasonlítható és átlátható árú energiához. Külön intézkedéseket lehet tenni a leginkább rászoruló polgárok védelme, különösen fűtési energiához való hozzáférésük érdekében. Végül a gáz- és a villamosenergia-irányelv védelmet

³⁴ 2006. évi Eurobarométer-felmérés az általános érdekű szolgáltatásokkal kapcsolatos fogyasztói elégedettségről (EU-25) és az IPSOS 2006. évi fogyasztói elégedettséget mérő tanulmánya, még nincsenek kiadva.

³⁵ A villamos energiához való hozzáférés a fogyasztók 4%-a számára okoz gondot. A villamos energiához hozzáférő európai polgárok szinte mindegyike ténylegesen használja is azt. A vezetékes gázt a hozzáférő 72%-nyi európai polgár 74%-a használja. 2004 és 2006 között a villamos energia megfizethetősége viszonylag változatlan volt, kivéve Görögországot és Olaszországot (növekvő tendencia) és Máltát (erős csökkenés). Az európai polgárok 66%-a szerint a villamosenergia-szolgáltatás ára megfizethető, míg 16% szerint nem megfizethető, 15% szerint pedig túlzott. A villamosenergia- és a gázszolgáltatással kapcsolatban csupán néhány fogyasztó jelzett panaszt (6% a villamos energia esetében, 5% a gáz esetében). Az uniós fogyasztók átlagosan 62%-a érzi úgy, hogy érdekeit megfelelően védelmezik. Néhány nagyobb országban (Németország, Olaszország és Spanyolország) ez az arány kisebb mint 50%.

biztosít a visszaélésszerű értékesítési gyakorlatokkal szemben, és megállapítja a fogyasztók jogát a szolgáltatók kiválasztásához és esetleges váltásához szükséges információkhoz.

E rendelkezéseket nemzeti szinten, átlátható módon és megkülönböztetéstől mentesen kell végrehajtani. Nem szabad akadályozniuk a belső energiapiac 2007-es, minden fogyasztó javára szolgáló megnyitását. A piacnyitási folyamat során fenn kell tartani jól meghatározott egyetemes és közszolgáltatási kötelezettségeket, beleértve az arányos árszabályozást. Az energiafogyasztás viszonylag rugalmatlan. A fogyasztók az áringadozásokra gyakran a fogyasztás csökkentését lehetővé tevő új berendezések vásárlásával reagálnak. Sok tagállam azonban általánosabb ellenőrzés alatt tartja a lakossági szolgáltatások árait. Noha az árellenőrzés miatt a fogyasztók nem képesek alkalmas árjelzések útján tájékozódni a jövőbeli költségekről, bizonyos körülmények között, például a valódi versenypiac kialakításának átmeneti szakaszában a fogyasztók védelme céljából szükség lehet célzott árszabályozásra. Az árszabályozásnak kiegyensúlyozottnak kell lennie, azaz nem akadályozhatja a piacnyitást, nem tehet hátrányos megkülönböztetést az uniós energiaszolgáltatók között, nem súlyosbíthatja a verseny torzulását, és nem korlátozhatja az újraértékesítést.

A liberalizációt az energiavállalatok által alkalmazott, a fogyasztók erőltetett szolgáltatóváltását célzó agresszív és visszaélésszerű promóciós és értékesítési gyakorlatok kísérhetik. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv e problémák megoldására erős jogi keretet hoz létre³⁶.

A tagállamok által a fogyasztói szabályok tekintetében az energia-irányelvek átültetésére hozott intézkedésekről nem áll rendelkezésre egyértelmű kép. A meglévő adatok alapján a tagállamok meglehetősen korlátozottan éltek a rászoruló fogyasztókat támogató célzott közszolgáltatási kötelezettségek lehetőségével. A tagállamoknak csak a fele próbálkozott e csoport meghatározásával, és mindössze öt alkalmaz bármilyen formájú szociális díjtételeket. Alapvető különbségek vannak a szolgáltatási zavarok ellentételezésében – csak 8 tagállamban működik visszatérítési rendszer –, valamint az árak és a szerződési feltételek átláthatóságát biztosító magatartási kódexek területén.

A Bizottság ezért értékelni fogja az e területre vonatkozó nemzeti jogszabályokat, valamint az üzemeltetőkre és a háztartásokra gyakorolt hatásukat. Iránymutatást fog adni a nemzeti intézkedések közösségi joggal való összeegyeztethetőségéről, főként a jogsértési eljárások során.

A Bizottság folyamatos felügyelet alatt fogja tartani a lakossági piacokat is, hogy a fogyasztók energiapiacba vetett bizalmának növelése és a piaci visszaélések kockázatának csökkentése céljából értékelje a liberalizáció háztartásokra gyakorolt hatását.

A Bizottság végül a 2007. júliusi teljes piacnyitást megelőzően nagyszabású tájékoztatási és figyelemfelkeltő kampányt indít majd, és a következő célok érdekében ki kívánja dolgozni az Energiafogyasztói Chartát: i. a rászoruló fűtési támogatása, ii. a polgárok számára a szolgáltatók és az energiaszolgáltatási lehetőségek közötti választást elősegítő tájékoztatás

³⁶ A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („Irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról”), HL L 149., 2005.6.11., 22. o., alkalmazandó 2007. december 12-től.

minimumszintjének emelése, iii. a szolgáltatóváltással kapcsolatban a fogyasztókra nehezedő adminisztrációs terhek csökkentése, és iv. a vonatkozó közösségi irányelveknek megfelelően a fogyasztók tisztességtelen értékesítési gyakorlatokkal szembeni védelme.

2.6.3 A mérőleolvasás gyakorisága

Egyes nagykereskedelmi piaci problémák az elégtelen keresletrugalmasságra vezethetők vissza. A nagykereskedelmi ár volatilitását részben az okozza például, hogy a kisebb fogyasztók rövid távon védve vannak a nagykereskedelmi ár változásaitól, ami fokozza annak volatilitását. Még ha az árak nincsenek is semmilyen ellenőrzés alatt, a fogyasztásmérés ritkasága miatt a fogyasztók nem tudnak fogyasztási szintjük megváltoztatásával reagálni az áringadozásra.

Az intelligens fogyasztásmérés széles körű használata fokozná a versenyt, és elősegítené más szakpolitikai célokat, például az energiahatékonyságot és az ellátás biztonságát, és ösztönözné az energiaszolgáltatások innovációját is. Az intelligens fogyasztásmérők a fogyasztók számára is előnyösek, mivel lehetővé teszik a gyakoribb leolvasást és a fogyasztási gyakorlat módosítását. Az energia-végfelhasználás hatékonyságáról és az energetikai szolgáltatásokról szóló 2006/32/EK irányelv az energiahatékonysági célok elérése érdekében már előírja a tagállamoknak az intelligens fogyasztásmérés alkalmazását. **A Bizottság meg fogja vizsgálni, hogy e területen szükségese-e további intézkedések.**

3 KÖVETKEZTETÉSEK ÉS A KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

A fent tárgyaltak az utóbbi hét év alatt a villamos energia és a gáz európai versenypiaci környezetének megteremtése során az Európai Bizottság által levont fő következtetéseket tartalmazzák. A kezdeményezés mérsékelt sikerrel járt. Noha vannak pozitív eredmények, az ágazati vizsgálat és az országjelentések megállapításai jó képet adtak a Bizottságnak a liberalizációs folyamat jelenlegi állapotáról, amely a jelentős hiányosságok ellenére némi előrehaladást is mutat, és további jelentős lehetőségekkel kecsegtet.

A Bizottság véleménye szerint az integrált belső versenypiac – amely 500 millió, ugyanazon szabályozási és versenykeretben működő fogyasztóból álló, összefüggő villamosenergia- és gázpiacra alapul – az egyetlen módja annak, hogy Európa jövőbeli energiaellátása biztonságos és fenntartható legyen.

A Bizottság úgy véli, hogy itt az ideje megfontolni az európai szinten teljes körűen működő villamosenergia- és gázpiac létrehozásának utolsó lépését jelentő, további áttörést ösztönző lehetőségeket, a fenti 2.1–2.6. pontnak megfelelően.

A Bizottság már kezdeményezett egy hatásvizsgálati eljárást az ezen törekvések gyakorlati megvalósítására alkalmas módszerek azonosítására. E feladatot 2007-ben végzi el. A továbbiakban pedig elkészít egy újabb közleményt, amely a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek címzett részletes javaslatokat fog tartalmazni.

A Bizottság felkéri a Tanácsot és az Európai Parlamentet annak megerősítésére, hogy a belső energiapiac megvalósítása érdekében követendő célok azok, amelyeket a Bizottság megállapított, és hogy támogassák a Bizottságot a célok eléréséhez szükséges további intézkedések előterjesztésében.